

Een duurzaam betaalbare farmaceutische zorg: van dilemma's en paradoxen naar samenwerking

De zorg in Nederland is van een hoog niveau. De kwaliteit en toegankelijkheid van de Nederlandse gezondheidszorg is bovengemiddeld. Diverse ontwikkelingen hebben invloed op de kwaliteit, de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg. De toenemende druk op het gezondheidszorgbudget (o.a. doordat we langer leven, een toename van chronische ziekten en multimorbiditeit nieuwe behandelvormen en innovatieve geneesmiddelen), is een terechte aanjager van discussies over de betaalbaarheid van de Nederlandse gezondheidszorg en meer specifiek ook over de betaalbaarheid van farmaceutische zorg. In Nederland vertegenwoordigen geneesmiddelenkosten een stabiel en vergeleken met andere landen een relatief laag aandeel van het totale zorgkostenbudget, waarbij we wel een verschuiving zien met toenemende kosten binnen het ziekenhuissegment. Na jaren van patentverlopen en maatregelen om de zorguitgaven beheersbaar te houden, zijn we nu op een punt gekomen om naar oplossingen te zoeken waarbij patiënten in een brede zin toegang blijven houden tot innovaties en waarbij de gezondheidswaarde van innovatie optimaal benut wordt voor patiënten, de zorg en de maatschappij. Hierbij is de juiste balans tussen de waarde versus prijs en budget-impact (inclusief negatieve/positieve verdringseffecten) van geneesmiddelen van cruciaal belang.

Van verschillende uitgangspunten naar een gemeenschappelijk doel

Nieuwe behandelingen kunnen als “duur” bestempeld worden vanuit een perspectief sec gestoeld op prijs of budget-impact. Diezelfde innovaties kunnen ook als heel waardevol beschouwd worden als gekeken wordt naar uitkomsten voor patiënten, efficiënter zorggebruik, besparing op zorgkosten over een langere termijn alsook de participatie van burgers aan de maatschappij en economie. Echter, het publieke debat over de zorg wordt te ééndimensionaal gevoerd en bij oplossingen die worden aangedragen, wordt onvoldoende rekening gehouden met de samenhang tussen maatregelen en ambities op het gebied van zorg en gezondheid. Het is van belang om te komen tot een gedeelde doelstelling van waaruit de inhoudelijke discussie gevoerd kan worden over de toegankelijkheid van innovatieve farmaceutische zorg. Zo kunnen er, met begrip voor tegenstrijdige deelbelangen, daadwerkelijk stappen gezet worden om kwaliteitsverbetering, een verbeterde patiëntervaring en motivatie, hand in hand te laten gaan met zorgkostenbeheersing.

Van dilemma's & paradoxen naar een integrale aanpak

De betaalbaarheidsuitdaging is complex met vele dilemma's en paradoxen. Er zijn geen simpele oplossingen; deze uitdaging vraagt om een meer integrale ‘*waardeketen*’ (preventie, diagnostiek, behandeling en monitoring) aanpak, waarbij ook farmaceutische bedrijven hun bijdrage behoren te leveren. Hoewel het inzetten van concrete korte termijn maatregelen begrijpelijk is, bieden deze veelal geen oplossing voor de lange termijn en kan het de doodsteek voor innovatie betekenen. Dergelijke maatregelen zijn daarom geen antwoord op de uitdaging die voor ons ligt. Om tot duurzame oplossingen te komen voor de betaalbaarheidsuitdaging en hier met name het farmaciedossier, is het van belang dat we overeenstemming bereiken over een aantal basisuitgangspunten in de discussie rondom prijzen van geneesmiddelen.

Basisuitgangspunten

- Partijen in de zorg hebben verschillende belangen. Voor innovatieve farmaceutische bedrijven geldt dat het een commerciële sector is waarbinnen producten ontwikkeld en beschikbaar gesteld worden

ter preventie of behandeling van ziekte. Daarnaast bestaat er de noodzaak om winst te maken voor de ontwikkeling van innovaties en het aantrekken van investeerders.

- Nieuwe innovatieve producten zouden zo snel mogelijk beschikbaar moeten komen voor patiënten. De prijsstelling en kosten van innovatieve geneesmiddelen zouden niet tot een maatschappelijk debat moeten leiden. Het zou juist over de toegevoegde waarde van de innovatie moeten gaan. Hierbij mag de prijs of budget-impact geen onnodige belemmering voor patiënttoegang vormen. Hier is het van belang om de juiste balans tussen de maatschappelijke vraag om innovaties en aandeelhouderswaarde te vinden.
- Innovatie komt voort uit een commercieel model; in landen waar de overheid deze rol had is weinig tot geen nieuwe geneesmiddeleninnovatie gerealiseerd. Privaat-publieke samenwerkingen kunnen een bijdrage leveren daar waar er geen directe prikkel is voor farmaceutische bedrijven om nieuwe innovaties te ontwikkelen.
- Sociale innovatie is nodig om met zorgpartijen, ondanks dat er deelbelangen zijn, samen tot een geïntegreerde zorgaanpak komen.
- De focus zou ook moeten liggen op de prijsdynamiek na introductie van nieuwe innovaties dan de prijs op het moment van introductie.
- De omzet van farmaceutische bedrijven is transparant, maar de investeringen die gedurende een het ontwikkelproces gedaan worden zijn niet éénduidig en daarnaast zijn de kosten gedurende de life-cycle van een product erg onzeker. Tevens zijn de gemaakte kosten niet direct toe te schrijven aan individuele producten met een één op één vertaling van de kosten naar de prijsstelling. Daarmee kent transparantie z'n grenzen en bestaat er om competitieve redenen niet een éénduidig verhaal over de prijsopbouw van geneesmiddelen.
- Stop met *pleisters* plakken op basis van casuïstiek. Zo lang er niet naar *echte* oplossingen wordt gekeken, zal de ontwikkeling van de zorgkosten onhoudbaar blijven. Denk hierbij aan het wegingskader voor geneesmiddelen en wat daar in de praktijk mee gebeurt.
- Verdienmodellen van de verschillende zorgpartijen zijn vaak de '*Pink Elephant*' in de kamer, maar wel heel erg belangrijk om tot samenwerking te kunnen komen. Maak daarom alle verdienenmodellen bespreekbaar om tot duurzame samenwerkingen te kunnen komen. Het éénzijdig ter discussie stellen van één verdienenmodel levert geen oplossing voor de grotere uitdaging.
- Wat mag innovatie kosten? Probeer van "value-based pricing" naar "fair pricing" te komen; neem met de waarde voorop ook budget-impact en betaalbaarheid mee in overwegingen en keuze voor geneesmiddelen en zorg ervoor dat de toepassing van geneesmiddelen ook als investering gezien kan worden vanuit een zorgbreed, maatschappelijk en economisch perspectief.

Denkrichtingen voor een duurzame farmaceutische zorg

- Stimuleer innovatie als antwoord op de gezamenlijke betaalbaarheidsuitdaging, waarbij medicijnen juist een investering kunnen zijn voor het realiseren van duurzaam betaalbare (farmaceutische) zorg. Hierbij geldt dat innovatie niet altijd duurder is en juist goedkoper kan zijn dan de huidige zorg. Toegang tot innovatie helpt juist zo de kosten beheersbaar te houden.
- Breng prijzen van geneesmiddelen en kosten van geneesmiddelen en zorg beter op het netvlies bij patiënten en zorgverleners. Louter focus op prijs levert niet per se lagere zorgkosten op, maar laat prijs- en kostenbewustzijn meewegen in de keuze voor een behandeling.
- Alternatieve samenwerkingsmodellen waarbij de financiële prikkels in lijn zijn met het zorgdoel wat we willen bereiken op patiënt-/populatie-niveau, zouden gestimuleerd dienen te worden.

- Daar waar innovatie geneesmiddelen beschikbaar komen en er (nog) geen alternatieve behandelingen zijn, is het van belang om deze middelen met een relatief lage budget-impact ter beschikking te stellen. Hierbij geldt dat het beschikbaar stellen van dergelijke innovaties niet ten koste mag gaan van meer innovaties voor grotere groepen chronische patiënten.
- Budget-impact zou een integraal onderdeel uit behoren te maken van de beoordeling van nieuwe geneesmiddelen.
- Streef naar een betere onderbouwing van de prijs-volume ontwikkeling gedurende de *product life-cycle*.
- Laten we gezamenlijk de totale waardeketen voor gezondheid en zorg optimaliseren. Hier hoort bijvoorbeeld ook de ontwikkeling van *markers* bij die een betere voorspelling mogelijk maken voor het al dan niet werken van geneesmiddelen. Kortom, het gaat hier ook over het maken van zorgkeuzes.

We willen niet wegllopen voor de verantwoordelijkheid en de rol van de farmaceutische industrie en het **Heyendaal manifest voor betere en betaalbare zorg**¹ levert zeer waardevolle elementen als het gaat om het realiseren van een duurzame integrale aanpak. Het perspectief van de Nederlandse burger en patiënt wordt hierbij als vertrekpunt genomen.

Ten slotte

Alhoewel de belangen van vele zorgpartijen op het eerste oog wellicht tegenstrijdig lijken, denk ik dat we een akkoord zouden kunnen vinden over een aantal basisuitgangspunten en oplossingsrichtingen die het mogelijk maken duurzaam betaalbare (farmaceutische) zorg te realiseren. Hierbij kunnen farmaceutische bedrijven zeker een belangrijke bijdrage leveren. Echter, de meer simpele korte termijn maatregelen die veelal ééndimensionaal op de gehele farmaceutische sector gericht zijn leveren wat mij betreft geen antwoord op de gezondheidszorguitdagingen die voor ons liggen.

Ik zie het als onze verantwoordelijkheid om met onze kennis & expertise, zorgoplossingen en 'last but not least' geneesmiddelen een bijdrage te leveren aan kwalitatief goede, toegankelijke en duurzaam betaalbare zorg. Ik ben er van overtuigd dat we daarmee (als sector) in samenwerking met andere (zorg)partijen van betekenis kunnen zijn voor patiënten, de gezondheidszorg, de maatschappij en de economie. Laten we vanuit een '*coalition of the doing*' in plaats van '*coalition of the talking*' overeenstemming bereiken over het realiseren van duurzaam betaalbare zorg.

Het is de missie van GSK om mensen in staat te stellen een actiever leven te leiden, zich beter te voelen en langer te leven. Zie voor meer informatie over GSK: <http://nl.gsk.com/nl-nl/over-ons/missie-en-strategie/>.

Namens GSK,

Dr. Cornelis Boersma

E-mail: cornelis.c.boersma@gsk.com

Tel.nr.: 0031 6 5373 6276

¹ <https://www.radboudumc.nl/nieuws/2017/het-heyendaal-manifest-voor-betere-en-betaalbare-zorg>